C. Corr. con la Posta

IZHAJA VSAK ČETRTEK

Naročnina:		Letno	poletno	četrtletno
ITALIJA	Lir	10·40	5·20	2·60
INOZEMSTVO	»	18·20	9·10	4·60

Posamezni izvod 20 cent.

Uredništvo in upravništvo: Trst, Via Maiolica 10-12

DELO

Glasilo Proletarskega udruženja

Trst, 21. avgusta 1924. — Leto V. - Štev. 210.

Vsi mučeniki, padli pod stopalom reakcije, zahtevajo sodbe. Pa ne meščanske sodbe, s strani tiste družbe, ki je kriva vseh umorov. Zahtevajo sodbe, ki bo odpravila vso krivično družbo.

Delovanje Komunistične stranke Italije

En mesec propagande

Izvrševalni odbor stranke je izdal proglas, od katerega posnemljemo, radi preozkega prostora, poglavitne črte:

Od 15. avgusta dalje, to je od trenutka, ko se je izvršila združitev s socialisti, ki pristajajo Tretji internacionali, se je otvorila propagandna akcija za Komunstično stranko, to je za pridobivanje novih pristašev. Ta akcija bo trajala en mesec in njej mora biti posvečeno vse delovanje krajevnih sekcij in sodrugov.

Poglavitni pojm, po katerem naj se vodi ta akcija je ta, da je neobhodno zbirati okrog edinega revolucionarnega organizma, Komunistične stranke delavske in kmečke mase Italije in to v momentu, ko se predstavlja v doglednem času možnost oživljenja proletarskega gibanja.

Dokaz o tej potrebi je dan v prvi vrsti vsled pogojev, v katerih se sedaj razvija politična borba v Italiji.

Kar najbolj označuje sedanji politični položaj v Italiji, je sedanja kriza v fašizmu.

Dogodki, ki jih je povzročil umor Metteottija, so le še več razkrili to krizo, ki se je pojavila za časa volilne borbe. Ti dogodki so pospešili razkrajanje fašizma, to je razkrajanje, ki se je dotlej vršilo neopaženo. Vsporedno s krizo se pojavlja probujanje delavskega razreda, ki je označeno po istih volitvah, kakor tudi po volitvah v tovarniške svete, po štrajkih in demonstracijah, ki so se vršile po umoru Matteottija.

Delavska predstraža, uvrščena v Komunistični stranki mora razumeti, da ji ne bo nikdar mogoče uplivati na razvoj sedanje politične krize, ako ne bo v stanu se postaviti v zvezo z najširšimi plastmi delovnega ljudstva, s tem, da se pritegne v stranko največje število tistih elementov, v katerih se probuja razredna zavest, želja do boja.

Propagandna akcija za Komunistično stranko naj se vodi z namenom, da se dokaže delavskim in kmečkim množicam Italije, da je Komunistična stranka edina stranka ki pripada k mednarodni revolucionarni organizaciji ,da je edina ki jim daja gotovost, da se ne bo nikdar ločila od tistih smernic, ki gredo paralelno z njihovimi razrednimi interesi.

Za to propagandno akcijo naj velja geslo: «Edinost revolucionarnih sil v Komunistični stranki.

IZVRŠEVALNI ODBOR.

Narodno vprašanje na V. kongresu Kom. Internacionale

Poročilo sodr. Manuilskega

Smernice II kongresa so pravilne

Ni to prvi krat, da se postavlja narodno vprašanje na dnevni red naših mednarodnih kongresov. Na drugem svetovnem kongresu smo položili temeljne smernice narodnega vprašanja. Zakaj smo sedaj primorani, da postavimo to vprašanje zopet na dnevni red? Vsak izmed udeležencev kongresa si bo nehote stavil vprašanje: ali nas morebit silijo dogodki, ki so se odigravali po drugem kongresu, da revidiramo naše stališče? Nikakor ne, sodrugi! Ravno nasprotno. Pravilnost smernic, ki smo jih položili na drugem kongresu, se je dokazala na podlagi vsega razvoja dogodkov, v Evropi in v kolonijah.

Poostritev nacionalnih in kolonialnih konfliktov

V zadnjih časih smo bili priče velikega naraščanja nacionalnega in revolucionarnega gibanja v kolonialnih deželah.

Zadostuje, ako se spominjamo štrajka tkalcev v Bombayu, ki je trajal nekoliko mesecev ter končal s pokoljem, zato da si jasno predočimo razsežnost revolucionarnega gibanja v kolonialnih deželah.

Ravnotako se je dogodil v zadnjem času, v Indiji, nacionalni upor množic. Ta upor se je odigral v provinci Nahba, kjer so se vršili krvavi spopadi med prebivalstvom in četami. Ako bi mi čas dopuščal, bi lahko navajal mnogo takšnih slučajev, ki so se odigrali v kolonijah.

Na drugi strani opažamo v Evropi, v deželah z močnimi nacionalnimi manjšinami, poostrenje nacionalnih konfliktov. Versaillski mir in cela vrsta «mirovnih pogodb» ki mu so sledile, so srednjo Evropo popolnoma «balkanizirale». Namesto velikih držav, z enotnim gospodarskim ozemljem, so se stvorile, potom takozvanih «narodnih držav», razne mešanice, sestoječe iz mnogo narodnosti. Tiste dežele, ki niso poprej poznale nikakega narodnega zatiranja, kakor n. pr. Nemčija, so primorane, v zvezi z zasedbo Porurja, se baviti z nacionalnim vprašanjem. In ta okolščina je eden izmed največ značilnih odznakov razpadanja kapitalizma. V tem sistemu parcelacije in razkosavanja Evrope je iskati tisti stalni izvor gospodarske krize, ki jo preživlja sedaj svetovno gospodarstvo. Imperialistične klike so na trgu Avstrije in Nemčije ustanovile nove državne tvorbe, ki predstavljajo tipične nacionalne države, ki se pa na znotraj trežejo, vsled nacionalnih konfliktov.

Da ne govorim čisto abstraktno, si dovoljujem navesti nekoliko številčnih podatkov o narodni sestavi teh novih držav.

Vzemimo eno tako «nacionalno» državo kot je n. pr. Jugoslavija. Do vojne je bilo v Srbiji 3 milijone Srbov. Jugoslavija šteje 11.850.000 prebivalcev. Od teh je Srbov vseh skupaj 5 milijonov, to je 42.2%. Druig del prebivalstva je, po svoji sestavi, tujeroden. V sedanji Jugoslaviji se nahaja približno 2.800.000 Hrvatov, to je 23.7% od celokupnega prebivalstva Jugoslavije, 950 tisoč Slovencev, to je 8%, nadalje približno 750.000 srbo-hrvatskih muslimanov, to je 6.3%, 600.000 Makedoncev, to je 5%, 500.000 Madjarov, to je 4 od sto in 650.000 raznih narodnosti, to je 6%. Tukaj imamo tipični primer ene «nacionalne države».

Vzemimo drugi slučaj: Čehoslovaško. Tukaj imamo ravno isto sliko. Sedaj šteje Čehoslovaška približno 13¾ milijonov prebivalcev. Od ten je 6 milijonov Čehov, to je 44.4% od celokupnega prebivalstva. Čehoslovaška država si je prisvojila ozemlja s tkalno in steklarsko industrijo, kakor tudi z rudarstvom, v katerih prebiva 3.700.000 Nemcev, ki predstavljajo 27% od celokupnega prebivalstva. Razven tega je še tam 2 milijona Slovakov, to je 14.8%, 800.000 Madjarov, to je 5.9%, 400.000 Ukrajincev, v Podkarpatski Rusiji, to je 2.9%, 360.000 Židov, to je 2.7% in 1.9% drugih narodnosti.

Vzemimo eno drugo državo, ki je bila ustanovljena na podlagi Versaillskega miru, to je Poljska.

Sedanja Poljska šteje 30 milijonov prebivalcev, od katerih je le 15.800.000 Poljakov, to je 52.7%. Drugi del prebivalstva sestoji iz 6.300.000 Ukrajincev, to je 21%, 3.300.000 Židov, to je 11%, 2.200.000 Belorusov, to je 7.3%, 2.100.000 Nemcev, to je 7% in 300.000 drugih narodnosti, to je 1%. Vse te narodnosti so zatirane s strani poljskih veleposestnikov in buržuazije.

Vzemimo sedaj druge primere, Rumunijo, kjer tvorijo narodne manjšine 30%, to je eno tretino celokupnega prebivalstva. Grčijo, kjer tvori čisto grško prebivalstvo 68.4% in Litvo, kjer tvorijo Litovci 70% od celokupnega prebivalstva.

Kaj dokazujejo te številke? One dokazujejo, da pridobiva nacionalno vprašanje za srednjo Svropo nenavaden pomen, da se mora v istini zgubiti ves smisel za realnost, ako se hočemo postaviti na stališče njih mehanične združitve.

Sedaj pa bomo opazovali ostrosi nacionalnega vprašanja v kolonijah. Vzemimo za primer tako tipično deželo klasične narodne sužnosti kot je Angleška. Medtem ko meri Angleška 314.000 štirjaških kilometrov, merijo njene kolonije skoro 40 milijonov štirjaških kilometrov, to je skoro 130 krat toliko kolikor znaša površina Anglije. Na drugi strani ima ona 46 milijonov prebivalcev, medtem ko jih je v angleških kolonijah 429 milijonov, to je na vsakega Angleža pride 9 kolonialnih sužnjev. Ali je potemtakem mogoče uničiti silo vsega kapitalističnega sistema Anglije, ne da bi se postavilo v gibanje vse te množice kolonialnega prebivalstva? Zelo dvomljivo je, da bo zmagala na Angleškem proletarska revolucija, ampak verjetno je, da ji bo angleški kapital kljuboval, in tudi z uspehom, ta kapital, ki črpa iz kolonij ogromne množine blaga in človeškega materiala — ako mu angleški proletariat ne odvzame vso njegovo človeško rezervo v kolonijah, ki je podobna neomejenemu oceanu. — Podobno sliko, čeprav ne v taki meri, opažamo tudi v drugih kolonialnih deželah. Imamo n. pr. Francijo, ki šteje 39 milijonov prebivalcev, medtem ko jih imajo njene kolonije 54 milijonov, ali pa malo Belgijo, ki ima površino 30.000 štirjaških kilometrov, medtem ko jih imajo njene kolonije 2.420.000. Prebivalstvo Belgije znaša nekaj čez 7 milijonov, medtem ko imajo belgijske kolonije 17 in pol milijonov. Imamo n. pr. Holandsko, katere prebivalstvo znaša 7 milijonov, medtem ko jih imajo njene kolonije 49 in pol milijonov.

Obrnite le malo pogled na svetovni zemljevid, kakor se vam predstavlja po vojni, in pred vami bodete imeli, v vsej njeni grozoti, pretresljivo sliko zasužnjenja človeštva. Ako se računa, da ima zemeljska obla celokupno površino 134 milijonov štirjaških kilometrov ,znaša površina kolonialnih posestev skoro 90 milijonov štirjaških kilometrov. In medtem ko se računa, da je na vsej zemeljski obli 1750 milijonov prebivalcev, znaša prebivalstvo kolonij in tistih dežel, ki jih vlada imperializem, 1250 milijonov ljudi. Sodrugi. Pod temi pogoji se lahko reče, da ne samo da ne mislimo revidirati sklepov II. kongresa, temveč ravno narobe, to je, da pod sedanjimi okoliščinami spravimo v prakso tozadevne metode, nanašajoče se na narodna vprašanja. *(Dalje prihodnjič).*

POLITIČNI PREGLED

Nova vlada v Jugoslaviji in Radić

Prvi tedni nove vlade v Jugoslaviji so pokazali vso nestanovitnost položaja v državi. Vlada je povsem odvisna od volje Radičeve stranke in ta ji je začela že sedaj delati precej preglavic. Radičev kmetski pokret se je v zadnjem času duševno in politično silno razvil. Odkar so vstopili v moskovsko Kmetsko Internacionalo, hrvatski kmetje niso več voljni služiti samo kot privesek buržuaznim strankam, ampak hočejo sami vzeti v roke vajeti svoje usode, približujoč se na ta način bolj in bolj revolucionarnemu pokretu delavstva.

Pretekli teden se je vršilo v Zagrebu zborovanje poslancev Radičeve stranke, kjer je Radič imel govor, ki je vzbudil veliko senzacijo. Osupnil je vso buržuazno javnost predvsem ton njegovega govora, ki se je silno razlikoval od prejšnjega, ko Radič še ni bil v Moskvi in ko je živel še v pacifističnih iluzijah. Dejal je, da Hrvatje ne nameravajo popustiti v vprašanju samoodločbe in da ima glede tega zagotovilo Čičerinovo, da bo Sov. Rusija, v slučaju če bi Hrvatje proglasili svojo samostojnost to takoj priznala. Glede kralja in monarhije je dejal sledeče: «Spoštujemo tega kralja kot človeka, ne priznamo ga pa kot vladarja ker smo republikanci. Srbi so svojega kralja ubili, toda s strani Hrvatov mu ne preti nikaka nevarnost. Največ, kar bi se mu utegnilo zgoditi bi bilo to, da bi ga nekega lepega dne z vsemi častmi pospremili do meje. Pašičev režim je imel za seboj 2 milijona državljanov in 10 milijonov proti sebi. Ako bi Srbi po svoji stari navadi zopet ubili svojega kralja, ne bi mi priznali drugega». Nadalje prihaja vest, da je Radič od vlade v ultimativnem tonu zahteval, da prizna takoj Sov. Rusijo. To je novo vlado zopet spravilo v silno zadrego, ker bi se ne hotela v diplomatičnem svetu pokazati kot odvisna od Radičeve volje. Množijo se po teh Radičevih dejanjih vesti, da se nova vlada ne bo zmogla več dolgo vzdržati in da bo demisionirala ter prepustila državo zopet v roke Pašiču. Izključeno bi to ne bilo. Toda spričo napetosti današnjega položaja bi bile posledice tega koraka usodepolne in nedogledne.

Sov. Rusija za mir in osvoboditev

zatiranih narodov

S. Rakovski je v imenu Sov. vlade naslovil na angleško vlado noto o položaju na Balkanu, s sledečo vsebino:

Sovjeti gredo v svojih zahtevah zlasti za tem, da se obdrži mirovno stanje in da vse države onemogočijo novo vojno. Vsakdo, ki sledi razvoju razmer na Balkanu, ve, da je na Balkanu cela vrsta problemov, od katerih more vsak posamezni dati v najkrajšem času povod novi vojni. Neodložljivo se mora rešiti vprašanje Makedonije, Trakije, Črne gore, nadalje vprašanje Slovencev, Hrvatov in Madžarov, kajti od te strani preti največja stalna nevarnost za kaljenje miru na Balkanu. Istočasno se mora razplesti čim močnejša državna organizacija, ki bo imela vse potrebne pogoje za gospodarski in politični razvoj. To je načelo federalizacije. Edino s federacijo bi bila odpravljena sedanja kriza, ki traja že od ustanovitve Jugoslavije. Zato je potrebna federacija med Slovenci, Hrvati, Črnogorci, Makedonci in Srbi. Nota navaja na svojem zaključku, kako naj bi se to vse izvedlo.

Ta nota, ki je povzročila v beogradskih vladnih krogih vznemirjenje, bo gotovo dala novo pobudo boju vseh tlačenih narodov na Balkanu za svoje osvobojenje. S to noto je Sov. Rusija ponovno dokazala, da je ona edina velesila, ki se nesebično zavzema za interese zatiranih narodov, da je ona edina, na katero lahko vsi ti narodi računajo za pomoč. Medtem ko gredo stremljenja imperialističnih držav za vedno novimi osvajanji tujih teritorijev, kar veča neprestano vojno nevarnost, vidimo na drugi strani, da gredo stremljenja Sov. Rusije vedno za tem, da ustvarijo potrebne pogoje in garancije za mir med narodi.

Matteottijevo truplo najdeno

Po usmrtitvi poslanca Matteottija si je vsa javnost v Italiji stavila vprašanje, kam je izginilo njegovo truplo.

Ves dvomesečni trud varnostnih in sodnih organov, da bi se našlo truplo, so bili brezuspešni.

Končno pa so bili smrtni ostanki najdeni in sicer, — kakor poročajo časopisi — po naključju.

Dné 16. t. m. sta se podala dva brata, stanujoča v vasici Riano (v okolici Rima) na lov, pa tudi z namenom, — kakor sta zatrjevala —, da poiščejo truplo, ker so bili najdeni nekoliko dni prej v ondotni bližini nekateri deli oblačil, ki so bili spoznani kot last Matteottija. In res se jima je posrečilo, s pomočjo lovskih psov, izslediti mesto, kjer je bilo pokopano truplo. Najdeno je bilo v neki jamici, sključeno in pokrito le s tanko plastjo zemlje. Bilo je popolnoma nago. Vse to dokazuje, da je bilo pokopano v veliki naglici in da so hoteli zločinci preprečiti, da bi ne bilo tako hitro spoznano.

Po najdbi trupla se je vršil ogled s strani sodnih izvedencev, nakar je bilo prepeljano v rojstni kraj mučenika, Fratta Polesine, kjer bo pokopano.

Najdba Matteottijevega trupla je za ves proletariat Italije drugega pomena, nego ji pripisuje sodna oblast, ki potrebuje le to, kar ji služi za raziskovanja, za proces proti zločincem. Vse delavstvo, ki je bilo na tak način prizadeto, se ne more zadovoljiti z golim procesom proti zločincem, materialnim ali pa tudi moralnim. Ono zahteva več. Z najdbo mučenega trupla vstajajo pred zatiranimi množicami vsi mučeniki, ki so umrli pod barbarskim stopalom reakcije. Truplo Matteottija oživlja, kliče iz groba vse žrtve, ki kažejo, obsojevalno, na krivca vseh umorov, na kapitalizem. Zahtevajo maščevanja, zahtevajo sodbe, ki bo neizogibna.

Ali je dogovor med zavezniki in Nemčijo privedel do miru?

(Zaključek Londonske konference)

Vse meščansko časopisje se veseli nad zaključkom londonske konference, ki naj bi pomenjal pričetek nove dobe, to je dobe miru v Evropi.

Sporazum, dosežen v Londonu, pa je le navidezen, ker ni mogoče kar zlahka, čez noč odpraviti nasprotij med posameznimi kapitalizmi.

Kako je n. pr. mogoče spraviti v soglasje tekmovanje francoskega in angleškega kapitalizma za obvladanje nemškega trga?

Francoski kapitalizem ima velik interes na tem, da dobi od Nemčije surovine, ki služijo za izdelovanje barvil. In nima le potrebo da razvije v Franciji svojo industrijo barvil, ampak gleda tudi na to, da bo razpolagal z vsemi tistimi surovinami ki mu služijo za izdelovanje razstrelivnih snovi, ki jih bo potreboval v prihodnji vojni.

Na drugi strani pa gleda angleški kapitalizem na to, kako bo združil svojo industrijo barvil z ono Nemčije. In ker zna, da bo anglo-francosko nasprotstvo končalo s prihodnjo vojno, se vznemirja ob pogledu na monopol industrije barvil, ako se nahaja v francoskih rokah.

Drugi vzrok nasprotstev med angleškim in francoskim kapitalizmom tiči v obvladanju nemškega trga. Francija potrebuje tržišča za oddajo svojih izdelkov, ki jih bi rada pošiljala v Nemčijo. Anglija pa se boji francoske konkurence v Nemčiji.

Londonski dogovor ne odstranjuje temnih oblakov vojne nevarnosti, kakor trdijo meščanski listi. Kapitalistična nasprotstva bodo še nadalje obstajala.

Edinole odpor nemškega proletariata (ki bo prizadet vsled sklepa v Londonu), skupno z odporom francoskega in sploh vsega svetovnega delovnega ljudstva, bo napravil konec vsem vojnim nevarnostim.

RUSKI:

Internacionala kmetov in sindikati kmečkih delavcev

Vprašanje kolonov-najemnikov in delavcev na enotnih latifondijah

Bolj revolucionarno-aktivno stališče pa lahko zavzame proletariat napram kolonom-najemnikom in delavcem na enotnih veleposestvih. Je-li mogoče tu pravo komunistično delo?

Navadno hodimo po okrožni poti socializacije potom razvoja industrije.

Če bi bilo vprašanje industrije in poljedelstva v marxistično-komunističnem zmislu zgolj tehnično vprašanje bi morali iti po začrtani poti. Ampak to vprašanje je, kakor smo že prej omenili, predvsem tudi vzgojno in higijenično.

Sicer tudi z zgolj tehničnega stališča ni tolikih zaprek na poti. Predvsem je treba konstatirati, da se dajo tudi najprimitivnejša tehnična sredstva (ročno orodje) pri asociranem (zadružnem) delu uspešnejše uporabljati, kakor pa pri individualnem delu. Uravnavo polj, travnikov in pašnikov, ki je ogromne produktivne važnosti in je običajno mogoča z vsakimi, priprostimi, tehničnimi sredstvi, zapreče predvsem konfinarstvo. Ravno isto velja za lokalno drenažo in namakanje. Živinoreja, ki predstavlja važno, prirodno tehnično sredstvo pri poljedelskem delu in gnojenju in ki mu daje nad eno tretjino hranilnih snovi se da tudi pri skromnem razvoju poljedelske tehnike izborno na veliko organizirati. Tudi razvrstitev in izbera kulture se da le pri enotni kmetiji racionalno urediti. Dalje mu daje (tudi priprosta) enotna kmetija točno, lahko, šablonsko kontrolo o delu in pridelku: elementa, ki tvorita osnovno podlago komunistične gospodarske «uprave». To v občnem o neposredno tehnični strani kmetijskega gospodarstva.

Ampak kmetija upliva tudi na tehnično stran naših komunikacij in na organizacijo moderne fabrike. Samostojni kmet (kakor mali obrtnik) lomi s svojimi malenkostnimi naročili naš poštni in telegrafični aparat; njegova skromna oddaja in nabava blaga zamotava železniški, parobrodni in avtomotorni promet, ki je po svojem tehničnem ustroju enostavno prikladen za masovne prevoze. Organizacija naše moderne fabrike zahteva združene zemlje za direktno masovno aprovizacijo z živili in surovinami.

Proletariat mora pri svoji propagandi in organiziranju proti lastnikom in latifondistom opozarjati kolone, najemnike in delavce na te gospodarske momente komunističnega poljedelstva; njegove težnje po «svoji zemljici» lahkotno paralizira z opozarjanjem na tehnično zaostalost male kmetije pri proizvajanju in na težak in neprebavljiv cirkulacijski in upravni aparat, ki bi ga morali vzdrževati in rediti.

Nerazvita agrarna tehnika omogoča (in v tem je njena prednost), da si lahko tudi povprečni kmet usvoji tehnično «vodstvo» poljedelskega gospodarstva. Količkaj razviti kmečki elementi je lahko vzamejo v svoje roke. Tako bi se kmetje ne čutili podrejene buržoaznim tehničnim specialistom, ki so povprečno tudi v družabnem oziru dovolj naduti. Ta moment «vodstva» in «podrejenosti» je za komunistično družbo ogromne važnosti. Industrijelno delavstvo ruskih fabrak ni vzdržalo večkrat delovne discipline ravno vsled te razdalje med njim in tehničnim a še posebno upravnim vodstvom. Delovna šola mora tudi to v bodoče odpraviti... «od momenta, ko je urar Watt iznašel parni stroj, brivec Arkwright kombiniran tkalni stroj, juvelirski delavec Fulton parnik».

Razmerje do poljedestva je tudi higijenično vprašanje industrijelnega proletariata. Delo v zaprtih, zapraševnih prostorih, v rudnikih, v kvarnih kemičnih industrijah, večni, enostavni, šablonski prijemi pri delu na strojih, šum in ropot strojnega obrata ugonabljajo fizično zdravje industrijelnega delavstva. To delavstvo potrebuje zraka, solnca, harmoničnega gibanja vseh delov telesa in to mu nudi delo na zemlji. Sport ne more presegati zabavnega okrožja, ker bi bil sicer preveč neekonomičen. Obratno potrebuje delo v poljedelstvu, posebno v spomladni in jesenki sezoni ogromnih delavskih moči. A mi lahko disciplniramo delo na zemlji z delom v fabriki le če združimo zemljo v večje komplekse; pri mali produkciji je to nemogoče.

Nič ne de tudi, če bi asocirano delo na zemlji nosilo manufakturen odznak. Tudi kapitalizem sam se je prvotno pojavil v manufakturni obliki; šele ta je postala materialna mati strojev. Po drugi strani vidimo, da se mala kmetija še v najugodnejših pogojih ne more povzpeti do asociacije na podlagi strojev. Tudi ni nujno, da morajo zaostale, gospodarske oblike prehoditi vse razvojne stopnje, da pridejo do tehnične dovršenosti. Industrijalna kapitalistična organizacija nam je povsod podala za to klasične primere, ko se je organizirala tudi v gospodarsko najbolj zaostalih krajih po tehnično najpopolnejših vzorcih.

Kaj nimamo na razpolago sredstev, da tudi kmetijo v tehničnem oziru direktno na ta način organiziramo?

Ampak rekli smo, da je v marxističnem-komunističnem zmislu vprašanje industrije in poljedelstva tudi vzgojni problem. Pri poljedelskem delu stopi delavec v neposreden stik s prirodo, ki je rodna mati njega samega. Vidi in opazuje razne pojave in življenjske procese drugih organizmov, ki so podvrženi časoma mirnemu, časoma revolucionarnemu razvoju. Naslanjajoč se na delo, kot najvažnejšega činitelja človeške kulture, spozna pravo razvojno pot človeške družbe in se otrese sentimentalnosti napetega, zumetničenega mestnega ozračja.

Ta program je močno odvisen od razvoja, številnosti in usposobljenosti industrijelnega proletariata za propagando med kmeti ter od razvoja proletarskega gibanja med kmeti. Na vsak način in skoro za vsako ceno pa ga je vzdrževati med delavci enotno upravljanih latifondijev.

Industrijalizirana kmetija

O propagandi in organizacijski metodi med proletariatom industrijaliziranih poljedelskih gospodarstev ni nikakih dvoumnosti. To delavstvo se nahaja v tehničnem in družabno socialnem oziru v enakem položaju, kakor čisto industrijelno delavstvo. Treba je torej samo kopirati propagandne in organizacijske metode čisto industrijelnega proletariata. Po naših prejšnjih izvajanjih opozarjamo v dopolnitev teh metod na nujno potrebo kombinacije (združitev) fabrik in zemljišč. Za to kombinacijo bi prišla v početku v prvi vrsti v poštev na eni strani tvornice orodja, tkanin, gnojil itd. na drugi strani pa poljedelska gospodarstva za žito, meso, surovine itd. V tem smislu bi bilo tudi revidirati organizacijo strok po špecialnostih in jih uvajati tudi v kombinacijo dopolnjujočih se strok.

Sklep

Za delo med kmečkimi sloji se mora industrijelno delavstvo dobro usposobiti. Do polovice pozna kmetijo iz malih nog, saj je iz nje prišlo na fabriko; treba je, da se otrese buržuazne navlake mesta ter ostane tesno spojeno s svojim kmečkim domom. Boj proti lastnikom med koloni in najemniki posebno pa med delavci lahko vodi v smislu komunistične ekonomije, da se uravnajo odnošaji med (industrijelnim in poljedelskimi) delavci — producenti z direktno oddajo produktov na podlagi menjave dela opredeljenega po delovnem času. Marxistična socializacija se da le v tem smislu razumevati, da izmotamo kolikor mogoče naše materijelne potrebščine iz zaverižene cirkulacije blaga in denarja; da revidiramo svoje stališče o delu «del braccio» in del «pensiero»; da se v prilog fizičnemu in ekonomičnemu razvoju otresemo škodljive, okostenele špecifikacije in se priučimo večji delovni gibčnosti, kajti moderna industrija sama zahteva «odpravo stare delitve dela»; da opustimo spričo tehnične in socialne moči dela privilegirane pretenzije kategorij in profesij, in opredelimo naše delo le po delovnem času, intenzivnost in kvalifikacijo po telesnih sposobnostih a da s produkti ustrezamo našim fiziologičnim (telesnim potrebam). S tem gospodarskim in socialnim pregledom: «naj se otrese mestni proletarec preziranja poljedelskega delavca vsled njegove zaostalosti, ki mu je narekuje oportunizem njegovih reformističnih voditeljev, ki ga učijo: naj bo toliko kulturen in izobražen, da obrani stavbo nesramnostij buržuaznega režima pred svetim revolucionarnim srdom; poda naj roko svojim izkoriščanim bratom na deželi, da se jutri vzdignejo skupno ž njim, in mogoče z manjšo zavestjo a s strahovitejšim in neuzdržnim ognjem naskočijo zatiralce, da jih kaznujejo ter zatirane osvobode».

Združitev Tretje-Internacionalcev

s Kom. stranko

Soglasno sklepom V. kongresa Kominterne, o italijanskem vprašanju, se je zvršila združitev Tretjeinternacionalcev s Komunistično stranko.

To zlitje frakcije Tretjeinternacionalcev z bojno organizacijo predstavlja važen političen čin. Kajti, medtem ko se je leta 1922. v Rimu zvršil razkol med reformisti in maksimalisti, so ti poslednji vedno ostali v svojem bistvu reformisti, kar so dokazali ob raznih prilikah, da nočejo namreč stopiti na pot odločne borbe proti buržuazijl.

Kot protiutež tej reformistični politiki maksimalistov se je ustanovila struja Tretjeinternacionalcev, ki je stremela za tem, da potegne za seboj vse tiste, ki so ostali zvesti pristaši razredne borbe.

Ker pa mora po pravilih Tretje internacionale obstajati v vsaki deželi ena sama Komunistična stranka, je bila na V. kongresu Kominterne sprejeta teza o zlitju skrajnih elementov s Komunistično stranko.

Ščekovstvo in njegova uloga v Jul. Krajini

Zdi se nam, da jezuitski značaj klerikalizma ni nikjer prišel do tako završene oblike, kakor ravno v našem ščekovstvu. Zahrbtnost, prevara, laž in zvijača so njegove poglavitne čednosti, cilj je pa njegov pridobitev čim večjega upliva na ljudstvo v svrho monopolizacije političnega in kulturnega življenja v rokah cerkve, njenih institucij, duhovnikov, klerikalizma, njegovega štaba itd. Ta cilj ima klerikalizem povsod in vsled tega je ščekovstvo internacionalno. Odlikuje se pa pri nas v prvi vrsti v tem, da ima vse te lastnosti razvite do skrajnosti in kristalizirane. Ne zavisi to mogoče od slabih lastnosti g. Ščeka kot osebe, ali g. Besednjaka, ali g. Biteznika, ali kogarkoli, kot po navadi mislijo naši edinjaši in tudi nekateri izmed naših sodrugov samih. Ne gre tu za značajnost ali neznačajnost posameznih oseb, te osebe predstavljajo v svojih lastnostih le lastnosti pokreta, ki ga predstavljajo in vodijo. Mi se nad ostudnostjo akrobatske politike g. Ščeka nikakor ne zgražamo, še manj pa nad g. Ščekom kot osebo. Označevati njegovo podjetje kot nemoralno je nesmiselnost, ker tzv. «politična morala» ne eksistira. Postopanje g. Ščeka *mora* biti tako ker je tak splošen značaj njegovega pokreta in ciljev, ki jih ta pokret zasleduje. Mi bi torej njegovo početje k večjem lahko občudovali in se mu smejali, ako bi položaj ne bil resnejši in ako se ne bi zavedali, kakšno ulogo je poklicano ščekovstvo, da igra v razrednih, socialnih, političnih in kulturnih borbah našega delavca in kmeta.

Že takoj, ko so začelj ščekovci z razprtijami v narodnjaškem taboru, je jasno stopila na dan njihova tendenca: skriti se za naše parole in za naše zahteve videč tedanje vrenje v delavskih in kmetskih množicah. Postavili so v Pol. društvu «Edinost» zahtevo po programu, v prvi vrsti po socialnem programu ter poudarjali ob vsaki priliki svojo «skoro komunistično» orientacijo. Dovolj je bilo čitati le «Edinost» v času, ko jo je urejeval dr. Besednjak. No, kar so dosegli s to svojo politiko ni bilo sicer, vsled našega dobrega zadržanja, nam v škodo, pač pa starim in okostenelim slovenskim narodnjakom, ki niso mogli parirati napadom kačje-zvitih ščekovcev. Postavljen pred diskusijo o socialnih vprašanjih s strani župnika Rejca — dr. Wlifan ni znal drugače izviti se, kot z besedami: «Gospoda, oprostite, jaz sem v teh vprašanjih popoln laik» in na zahtevo ščekovcev po programu, niso znali edinjaši drugače odgovarjati kot, češ, da program ni potreben in da bi bil škodljiv, ker potem bi se začel v «narodu» boj za programe. Na ta način ščekovcem ni bilo težko pridobiti si kmetske in delavske mase., ki so sledile narodnjakom na svojo stran in reducirali tako tržaške edinjaše na stranko neorientirane male buržuazije slovenske, na stranko par advokatov, trgovcev in gostilničarjev, s priveskom iz uradniških in učiteljskih vrst.

Na drugi strani so znali ščekovci igrati zelo zvito vlogo napram italijanski buržuaziji. Znali so se pokazati v njenih očeh kot krotki državljani, kot prijatelji njeni, kot «transingentni», v nasprotju z «intransigentnimi» Wilfanovci. G. Šček se je znal osebno prilizati posl. Giunti in drugim fašističnim voditeljem in živel z njimi v najboljših zvezah in odnošajih. Na splošno so se kazali ščekovci takrat napram radikalnejšemu delavstvu kot komunisti, napram nepoučenim kmetom kot branitelji njihovih «zadnjih kravic» pred komunisti, ki nimajo drugega po glavi, kot da prežijo in čakajo da jih jim poberejo iz hleva, kazali so se napram fašistom in italijanski buržuaziji kot dobri državljani in veliki prijatelji itd. itd.

Prišla je doba, ko so hoteli biti radikalnejši in revolucionarnejši od komunistov samih, no, ko je zmagal fašizem, so kaj kmalu začeli občudovati napoleonske čednosti Mussolinijeve in se začeli tudi celo norčevati iz nas — poraženih. Pričeli so papirni boji za vojno odškodnino in nato drug papirni boj proti bankirjem, v aferi o izmenjavi denarja. Toda vse to jim ni nič pomagalo. Mase, nasičene njihovih neizpolnjenih obljub in njihovega besedičenja, so jih jele zapuščati in prehajati v naše vrste. Uvidevati so začele, da s tako politiko nikamor ne pridejo, da treba tu odločnega, nedvoumnega nastopa. Pritisk davčnega vijaka, brezposelnost, zadolževanja, omejitve lastninske pravice, nadalje politični pritisk režima v administrativnem, v šolskem, v jezikovnem vprašanju itd. — vsa ta dejstva postavljajo naše ščekovce pred vprašanje resnične borbe. S prilizovanjem in klečeplazenjem pred današnjimi mogotci niso bili v stanu rešiti niti slovenskih šol, niti slovenskega jezika v uradovanju — kaj šele pridobiti za naše delovno ljudstvo na gospodarskem polju! Vse to je začelo odpirati našim delavskim in kmetskim masam oči in prvi rezultat so bile letošnje državnozborske volitve in od tedaj se naše vrste iz dneva v dan večajo.

Kako reagirajo na to naši ščekovci? V Rimu roti g. Besednjak Mussolinija, naj vendar nekoliko popusti in opozarja na komunistično nevarnost. Doma pa poskušajo zopet s staro taktiko, nadejajo si komunistično masko, skrivajo se zopet za naše parole in za naše zahteve. Dokazati hočejo ljudstvu, da so tudi oni komunisti, hvalijo v «Malem listu», s. Srebrniča in skušajo dokazati, da so z nami v prijateljstvu. Da zadobijo zopet nekoliko moralnega upliva pri masah, si dajejo zaplenjati «Goriško Stražo» in prepovedovati socialne tečaje, «borijo» se zopet proti kapitalizmu, magnatarstvu, verižništvu, edinjaštvu itd.

Mi moramo v vsakem momentu opozarjati delavce in kmete pred to novo prevaro ščekovcev. Z veseljem konstatiramo, da v krajih, kjer obstajajo naše organizacije vsa ta nova taktika ne zaleže piškavega oreha. V stanu so zajeti le še nepoučno kmetsko prebivalstvo po gorskih vasicah, ki se je pravkar začelo probujati in simpatizirati z nami. Zato je naloga naših organizacij, političnih in mladinskih sekcij po deželi *in sicer najvažnejša politična naloga v sedanjem trenotku: izolirati kolikor se da upliv ščekovstva; povedati ljudem, da ne obstoji najmanjše prijateljske zveze med nami in njimi; da so oni tisti, ki jim je dodeljena hvaležna zgodovinska naloga v Jul. Krajini, postati zadnja opora kapitalizma in zadnji rabelj delovnega ljudstva. Ko vidijo, da se jim majejo tla pod nogami si skušajo nadeti rdečo masko, da bi zopet pridobili upliv. Toda to pot se jim to ne sme več posrečiti in to predvsem ne v trenotku, ko se fašizmu v Italiji majejo tla, ko delavstvo stopa zopet na plan in ko stojimo zopet pred novimi odločilnimi borbami.* V tem trenotku pojde ščekovstvo pri nas isto pot s fašizmom in soc. demokracijo, ki bosta združeno skušala rešiti propadajočo kapitalistično zgradbo. Kakor velja drugod tema dvema poslednjima varuhoma kapitalizma — fašizmu in soc. demokraciji — boj na življenje in smrt, tako bo veljal pri nas isti boj — ščekovstvu.

Glasovi z dežele

Iz Boljunca

Ne spominjam se več, v kateri številki so nas «Novice» zafrknile, češ, da komunisti radi kako po italijanski zapojejo. Jaz pa naravnost povem, da je to gola izmišljotina. Tisti ki je to pisal je sovražnik našega malega kmeta, je sovražnik delovnega ljudstva. Mi smo ponosni, da smo komunisti. Ker dobro vemo, da nobena buržuazna vlada nam ne sname z ramen našega jarma, marveč skuša, da še kaj natovori na voz, v katerega smo vpreženi. Tudi jugoslovanska vlada, o kateri vi sanjaste, ni nič boljša od drugih, ker je kapitalistična, ker je vsaka kapitalistična vlada odbor, ki upravlja interese svojega razreda.

V Rusiji je bila tudi «narodna» vlada, a ubogi ruski kmetič je garal na grofovski zemlji. Ruskim narodnjakom — ravnotako kakor tukajšnjim — se ni zasmilil ruski trpin. Ta se je moral sam osvoboditi izpod narodnjaškega jarma. Zato vam mi, delavci in kmetje nič ne verjamemo. Ker narodnjaki so vsi enaki, najsibo Turek ali Slovenec. Mi spoštujemo naš jezik, ravnotako kakor spoštujemo drugega. In ga spoštujemo ravno radi tega, ker vidimo v njem občevalno sredstvo, to je sredstvo, potom katerega se ljudje medsebojno razumejo.

Mi pa, kar nas je zatiranih, od vas buržujev, ki ste *internacionalci,* kadar se gre za to, da se nas zatira, smo tudi internacionalni, kakor so pisale «Novice». In *moramo* celo biti internacionalni, zato da se z *združenimi močmi* odbranimo od vas, mednarodno organiziranih in skupno napadajočih buržujev.

V skupni borbi delavcev in kmetov, proti vsem oderuhom, tudi slovenskim, si bomo priborili pravo svobodo, tudi jezikovno, zato ker se bomo lahko v svojem jeziku učili tega, kar se uboga para ne more učiti in se ne more duševno izpopolnjevati, niti ne v «svobodni domovini».

*

Neki veljaki iz Boljunca so svoječasno pomilovali dr. Wilfana, kako da se revček trudi za narod. Zasmilil se jim je zastopnik oderuhov, ki ima vsega v izobilju. Ne smilijo jim se pa vbogi slovenski kmetiči, ki so izmozgani in oropani na vse mogoče načine. Seveda se jim ne smilijo, zato ker so jih na najbolj krvavi način oškodovali z barantanjem tega, kar je last dotičnih kmetov. Iz same dobičkaželjnosti so svojega sočloveka oškodovali ne samo za eno leto, ampak kdo ve kakšne posledice bo to imelo za naprej.

Kako je torej to, da vi, narodni veljaki in podrepniki, ki tako nežno ljubite «vaš narod», ga na drugi strani tako grdo odirate? Kako to, da gulite vašega brata, slovenca? Eh, seveda, vi ljubite, in to prav vroče «svoj» narod. To se pravi, ljubite se med seboj, profitarji in oderuhi vsake vrste, skupaj z vsemi vašimi hlapci. Med seboj ljubite se in se imate prav dobro, zato ker ste vi, izbrani cvet, v narodnem jeziku — narod! Ljubite pa tudi drugi del naroda, kmeta in delavca. Pa tako, kakor lisica kokoš.

Z vašimi gnusnimi dejanji pokazujete dan za dnevom nam, delavcem in kmetom, da sta povsod na svetu le dva naroda, to je narod izkoriščevalcev in narod izkoriščanih.

In slednji se vedno bolj družijo, neglede na jezik, ter se pripravljajo na boj, da vas pometejo z obličja zemlje! Zavedni brežani, naprej!

Mlad komunist.

Iz Sežane

Znaki „normalizacije“

V nedeljo zvečer 11. t. m. je sedelo več mladeničev v «Kavarni central» in prepevalo razne pesmi nepolitične barve. Med njimi so se nahajali tudi naši sodrugi. Bila je ura 11.30, ko prihrumi v kavarno poveljnik sežanske narodne milice Menighetti z večjim oddelkom in zaukaže aretirati vse ki so se tam nahajali z besedami «Siete arrestati tutti e andate con me in caserma». Naš sodrug Gulič Ferdinand vstane in protestira, da je to krivično in da naj povedo vzrok aretacije. Menghetti pa ni bil zadovoljen s tem vprašanjem ampak ukazal svojim vojakom da ga aretirajo. Ti poslednji se vržejo nanj kakor lačne zveri in ga vlečejo na njih poveljništvo. Med potjo so ga bili s puškinimi kopiti in psovali, tako da se še sedaj nahaja v postelji vsled zadobljenih ran. Nočemo delati komentarja, pristavljamo pa, da kmetje in delavci iz Sežane so siti gospodovanja gosp. Menighettija in opozarjajo pristojne oblasti (ako se hočejo izogniti večjih nesreč) naj gosp. Menighettiju povedo, da je še veliko prostora med zverinami v Afriki za njegove avanture in naj pusti sežansko prebivalstvo popolnoma v miru, ker mu ni storilo nič žalega.

Sv. Peter pri Gorici

Sestalo se je 70 zavednih delavcev, da reorganizirajo tukajšnjo Stavb sekcijo.

Razprava je bila obširna in bogata in odobreno je bilo dosedanje delovanje vodstva. Predno se je zaključila seja se je nabralo med delavci — *v znak solidarnosti s prolet. tiskom, voditeljem v razredni borbi* — L. 60.— za «Delo».

Na sestanku je bilo navzočih več sodrugov, zastopnikov bodisi ekonomičnih, bodisi političnih organizacij Goriške, ki so pozdravili zbrane delavce v imenu organizacij, katere so zastopali in jih vspodbujali, da se združijo vsi v mogočno bojevno množico za proletarsko stvar proti sedanjemu režimu.

Vandrovc.

Ajdovščina

Drago Delo!

Zelo nas je razveselilo, da si začelo zopet izhajati. Saj v srcu ajdovskega delavca je razredna zavest še vedno živa in akoravno nas naši izkoriščevalci zatirajo vedno hujše, je upanje naše v končno osvobojenje trdno. Vsak posameznik se danes jasno zaveda, kako si imelo ti «Delo» pred dvemi leti prav, ko si nam pravilo, kaj nas vse čaka, ako se ne bomo trdno držali naše organizacije. Naša strokovna organizacija je od tedaj popolnoma razpadla in tovarna, ki je že tedaj delala prve poskuse, da vpelje v Ajdovščini tuje delavstvo, ki naj bi bilo od nje še bolj odvisno kot mi, da s tem razbije naše vrste, je ta svoj načrt izpeljala do konca in danes imamo že polovico tujih kulijev v naši tovarni. S tem nas je upognila do kraja. Novi ravnatelj ima baje napisano celo listo delavcev, ki so bili bolj zavedni ter jih proglasil za komuniste. Od teh ne dobi nikdo dela v tovarni. Pa tudi nad onimi, ki delajo v tovarni visi vedno Damoklejev meč. Kakor se kdo samo zgane, je že na cesti. Saj ima na stotisoč drugih kulijev pri roki, ki jih lahko pripelje, kadar mu je drago. Pred domačini pa se mu ni treba bati. Na ta način izžema nas in tiste druge nesrečneže ki jih dobavlja sem, da ubije naš odpor.

Ako je v tovarniških delavskih hišah še vse tako razbito, ne more delavec doseči, da bi mu bilo kaj popravljeno, uradnik v tovarni pa si najme na stroške tovarne cele tedne zidarje, da mu popravljajo njegovo stanovanje.

Gotovo revež naj samo molči, dela in za največjo zabavo mu je dovoljeno hoditi v cerkev. Ko so ajdovski fantje na Šmarni dan priredili ples, se je župnik v cerkvi silno jezil da tak praznik onečaščajo z godci. Ako bi bila napravila ajdovska gospoda kako veselico, bi gotovo ne bilo tacega zgražanja, ali delavec se ne sme malo poveseliti, on naj samo dela in trpi. — Seveda se z mnenjem gospoda župnika strinja tudi vsa ajdovska gospoda, akoravno je to nič ne moti, da se pridno vozi okrog na vse zabave in ji ni tudi Videm predaleč, kamor hodi v celih ekspedicijah poslušat opero. Gospoda, ki se je pred tremi, štirimi leti, dokler smo še imeli organizacijo, toliko bala za našo narodnost in nas vežbala v različnih narodnih pesmih, je otišla danes sama med fašiste, ker ji to kaže in prepeva z istim navdušenjem «Giovinezza», kakor svoje čase «Buči, buči morje adrijansko».

Zdaj pa, preljubo naše «Delo», te lepo pozdravljamo in te prosimo, da ne pozabiš na nas in da zvesto prihajaš v Ajdovščino, kjer bodeš naša edina tolažba in kjer si tako krvavo potrebno.

Kom. veterani

Tiskovni sklad

Delavci in kmetje! Skrbite, da ne utihne glas slovenskih proletarcev, „Delo“, skrbite, da ne ugasne bakija, ki vam sveti na poti do vašega osvobojenja!

Prej izkazanih L 1813.50

Nab. pola št. 107 (Slap pri Vipavi): Vipavski trpin L. 2; Erzelje 2; S. Pok 1, V. Rondič nabral v družbi mladih simpatizantov v protest proti «Orjuni», ki je na nečloveški način umorila delavca Fakina v Trbovljah L. 28; . . . . » 33.—

Nabrano v Vipavi: H J. P A. mesto šopka svojemu fantu, ki je odšel v Francijo daruje Marička iz Vipave 5; J. boljševik, nepoznani po 10; Ferdo Ferjančič 20; bodi značajen! 4; B S. 3.80; A S. P K. P. Florjan, Trošt F., F. K. P. po 2; J. S. A. 1; . . . » 76.86

Nab. pola št. 99 (Bukovica in Volčjadraga): I. Merljak, Brumat Jos., A. Marvin, Iv. Černe po 3; Raf. Mikluž, Št. Lovec. Iv. Merljak, Iv. Kerpan po 2; J. Gregorič, J. Žižmond, E. Arčon, J. Saksida, J. Gregorič, D. Rutar, A. Krpan, A. Zvonik, E. Arčon po 1; L. Nardin 1.50; J. Keber 1.10; . . . . . » 31.60

Nabrano v Solkanu: «da bo zopet in lažje začelo izhajati glasilo zatiranih in teptanih na *nab. polo št. 1-a:* Berlin, Donato po 5; Šteši 3; Gorski, Donas, Filipič. Lišek J., Lula, Valeria, Marička, Za Jožef, Andrej, Marjon, K. A., Želim po 2; Zalka, N N, K F, K R, G V, C J, Upam po 1; *na nab. polo štev. 2-a:* od 1 do 8 po 5; od 9 do 11 po 3; od 12 do 16 po 2; od 17 do 20 po 1; . . . . . » 63.—

na nab. polo 3-a: Srebrnič P., Šuligoj A., Markič, Drašček A., K. J., Vuga Al., Prijon Ant., Komel Ja., Bizjak I. po 2; Šuligoj M., Batistič, Pršon, Batistič., Gabrijelčič, Jug A., Pavletič, Srebrnič A., Zavrtanik J., Černe V., Širok J., Drašček Št., Jug Avg., Bašin R., Škarabot, Pellegrini D., Leban Osk., Bone Al., Drašček Al., Bertin, Gomišček, Šuligoj Marija, Hlede M., Velik F., Z. Marij po 1; *(pola št. 4-a prihodnjič!);* . . . . » 43.—

Nab. pola, štev. 118 (Dekani): Peca J. 10; F. Ogrin 4; Avg. Muženič 3; V. Fortuna, Avg. Štefančič, J. Klepec, Avg. Grašinka, N. Germek, Iv. Fortuna, N. Muženič, Rdeči Sokol po 2; Iv. Rodela, L. Furlanič, Fr. Grižon, F. Fortuna, A. Peca, C. Furlanič, N. Peca, Avg. Košanc, V. Toškan, F. Furlanič, Šik Fr., Iv. Toškan, M. Peca, neimenovani, nečitljiv, A. Obad, Jos. Vatovec po 1; » 50.—

Nab. pola štev. 120 (Pobežanka pri Kopru): I. Furlanič, Jak. Fedeiko po 5; Željko Bordon 3; mladeniči iz Pobegov 2.40; Jos. Bordon iz sv. Antona 4; Avg. Pečarič, Avg. Tedeško, St. Bertok, Iv. Jakomin, Ef Em En, J. Babič, Iv. Šturman, Vinc Pobega po 2; P. Midissa 1.50; E. Bordon, Alb. Tedeško, K. Bertok, Ed. Brajnik, Avg. Zidarič, Arhilaj Zidarič, Jos. Brajnik, Arminij Turko, Jos. Bolčič, Leop. Valentič, B. Furlanič, Jos. Bembič, Jos. Pobega, Ernest Pobega, Iv. Bordon, Aleks. Bordon, J. Tedeško, P. Jakomin, Ant. Jakomin, J. Eler, Ghf. Naz. Bertok, Naz. Tedeško » 60.90

Nab. pola štev. 143 (Košana): F. Zlabnik, Ant. Meršnik, F. Jaksetič, J. Stefančič po 5; Iv. Spetič 1.50; J. Železnik 1; J. Mankoč 1.40; . . . . . » 23.90

Sv. Peter pri Gorici: nabrano na sestanku stav. delavcev . . . . . » 60.—

Nab. pola št. 169 (Števerjan pri Gorici: neimenovani, B. J., neimenovani po 5; K K. 2.50; B J, K J, C A, C J, D V, H K, po 2; G A, B Š, T J, T J, G G, K A, po 1; neimenovani 1.35; D F, M R, C J, T P, T V, M F, po 0.50; M. A. 0.70; D A, B. J, po 0.40; E V, M J, 0.20; . . . . . » 41.75

Nab. pola št. 145 (Trnovo pri Gorici): Al Cej, Ant. Gedevčič, Fr. Madon, I. Podgornik, po 5; R. Štrosarar 8.10; F. Plesničar, J. Madon, Ferd. Plesničar, Raf. Plesničar, Fr. Cej, Leop. Cej po 3; And. Cej, Al. Volantič, Fr. Cej, Fr. šmelj, Jos. Cej, Fr. Rijavec, Jak. Gorjup. Ant. Štrosar, Fr. Šuligoj, Al. Cej, Fr. Rijavec, And. Cej, Alb. Šuligoj po 2; Fr. Plesničar 1.30; Ant Cej, Jos. Plesničar, Fr. Pušlar, R. Kumar, Iv. Volk, Fr. Štrosar po 1; . . . . . » 85.40

Nab. pola št. 147 (Lokve pri Trnovem): Luka Smuk 2.30; Dušan Nemanič, Agov po 2; L. Gruden 3; Elvira 1.60; Al. Bremec 1.20; Ferdo Šuligoj, Smreka po 1; Fr. Zgonik 0.50 . » 14.60

Leopold Bremec, Laze Sv. Lucija . . . . . » 4.60

A. Černigoj . . . . . » 5.—

N. N. . . . . » 2.40

Skupaj L 2409.45

Brez kraljeve glave

Gorov, Opatija: radi pomanjkanja prostora, prihodnjič.

Agov, Trnovo: vse prejeli, vse v redu.

Proletarski tisk

je tisto orožje, ki ga morajo delavci in kmetje naperiti proti vsemu meščanskemu aparatu laži.

To orožje pa ga je treba **vzdržavati in izpopolnjevati.**

Stalna pomoč

je najizdatnejša. Zato se morajo somišljeniki potruditi z nabiranjem novih naročnikov in prispevkov za Tiskovni sklad.

Proletarsko orožje se moralno izpopolnjuje *z zavednim sodelovanjem.*

Naročniki, ki so prejeli opomin, naj takoj poravnajo naročnino.

Odgovorni urednik: *Vekoslav Rovan.*

Stab. Tip. S. Spazzal — Trieste

PODLISTEK

Jugoslovanski nacionalno-revolucionarni pokret in sarajevski atentat

(Ob desetletnici svetovne vojne)

Tu je tudi padla ideja nove zarotniške akcije. Da se izognemo sledom policije, smo se podali v Toulouse, na Francoskem in tu se je vršil oni zgodovinski sestanek, kjer je bil pravzaprav sklenjen sarajevski atentat. Jaz sem pozval tja svojega prijatelja Muhameda Mehmedbašića iz Hercegovine, ki je pozneje po atentatu zamogel uiti a je bil obsojen v solunskem procesu na 20. let ječe. Sestali smo se v neki restavraciji v Rue Saint-Jerôme št. 20. Prisotni smo bili Gačinović, Mehmedbašić in jaz, obveščena sta pa bila še Jovan Živanović in Paja B., ki sta takrat študirala v Parizu in nista mogla priti v Toulouse, vsled visokih potnih troškov. Bilo je to v januarju l. 1914. Govorili smo na sestanku o položaju v zemlji, o možnosti, pomenu in uplivu, ki bi ga mogla imeti kaka nova akcija. Padel je predlog, da se izvrši atentat na tedanjega guvernerja v Bosni, generala Potjoreka, no, jaz sem obrnil pažnjo na to, da je treba začeti pri glavi in sicer pri glavnem nasprotniku jugoslovanstva, prestolonasledniku Francu Ferdinandu in da se potem akcija eventuelno razširi na nižje glave, kar je bilo v principu sprejeto. Pozneje smo se tudi odločili, da napravimo ta atentat v Švici, ali v Parizu (o čemer smo se dogovorili z Živanovićem in Pajon: B.) — časopisi so namreč prinesli vest, da se namerava Franc Ferdinand podati v Pariz v zadevi nekega posojila — toda ta njegova pot je izpadla in s tem tudi nameravani atentat. To nameravano akcijo je vodil Gačinović.

Sklenili smo, da odpotuje Mehmedbašić v Sarajevo in pretuhta situacijo ter smo mu pustili končno odločitev glede trenotka in tudi glede akcije same. Obenem je Gačinović pisal Principu, da naj pride v Lausanne, pismo pa je poslal iz previdnosti najprej v dvojni kuverti rakomandirano na Milovana Prodanovića v Geneve, sina današnjega voditelja srbskih republikancev, Jaše Prodanovića, ta je pismo poslal dalje rekomandirano Gačinovićevi gospodinji v Lausanne, Rue Enning št. 4., nakar ga je šele odposlala rekomandirano Principu v Sarajevo. Princip je odgovoril, da pride, ali ni prišel.

Mehmedbašić, ki se je medtem podal v Sarajevo ni stopil tam v stike z učiteljem Danilom Ilićem, pravim, tehničnim organizatorjem atentata, uvidel je, da ni še prišel trenotek za akcijo. Ilić se je podal na to v Beograd, kjer je stopil v stik z Apisom in tedaj je bilo definitivno sklenjeno, da se ubije Franca Ferdinanda, za katerega je zvedel Apis, ki je bil šef informacijskega oddelka srbskega generalnega štaba, da ima priti v Bosno. Gačinović je takrat drugič pisal Principu, da naj pride v Švico, ali on je odpisal, da gre v Beograd. Ob svojem povratku iz Beograda je pa sporočil, da ni več potrebno, da bi prišel v Lausanne...

To je predzgodovina atentata v Sarajevu, kateremu bi gotovo sledila zopet cela vrsta drugih atentatov, da ni obrnil naše pozornosti v drugo stran dogodek, ki se je javil kot neposredna posledica atentata — izbruh svetovne vojne.

No potek svetovne vojne in jugoslovansko «ujedinjenje» nam je dokazalo — nekaterim izmed onih, ki smo še ostali pri življenju — brezmiselnost onih tedanjih naših akcij in bojnih metod in tedaj se je pričela naša nova orientacija. Uvideli smo ulogo, važnost in potrebo razrednega boja in prišli po mnogih razočaranjih v proletarsko gibanje, do komunizma».

In dodal je še:

«Oči mi moje i tako mi majke moje — verujmi! Kao u ovo sunce što sveti, verujem ja sada u konačnu pobedu naše revolucionarne borbe i komunizma».

...

Ruska revolucija je odprla pokretom za nacionalno osvobojenje in neodvisnost novih razvojnih možnosti. Ena izmed glavnih potez Leninovega nauka in akcije je — združitev proletarske revolucije s stremljenji zaostalih kolonialnih, polukolonialnih in sploh vseh zatiranih narodov za svojim osvobojenjem in samoodločbo. Ruska revolucija, ki je to idejo do kraja uresničila, je podala s tem mogočen vzgled svetovnemu proletarskemu gibanju, kakor tudi nacionalnim pokretom samim. Videli smo, kako se je izpremenila parola «samoodločbe narodov» v ustih imperialističnih buržuazij ravno v svoje protislovje, videli smo, da je postala reakcionarna in protirevolucionarna, da ne govorimo celo o popolnem zlomu njenega praktičnega pomena za realizacijo narodnih teženj samih. Toda parola samoodločbe narodov v zvezi s socialno borbo, naslonjena na osvobodilni boj kmetskih mas in delavskega razreda teh narodov, more postati revolucionarna in progresivna, kot je to baš ruska revolucija dokazala. Pri zaostalih narodih smo imeli večkrat v zgodovini pojav, da so se reakcionarne sile poslužovale zapoznetih revolucionarnih pokretov v protirevolucionarne svrhe. Bil je to slučaj posebno na Balkanu. Že l. 1848., se je hrvatski nacionalni pokret pod vodstvom bana Jelačića pustil zapeljati v to, da je udušil Kossuthovo meščansko-demokratično revolucijo v interesu tedanjih reakcionarnih fevdalnih mogotcev. Jugoslovanski nacionalno-revolucionarni pokret, s sarajevskim atentatom, je služil imperialističnim svrham ententnega kapitala in hegemonističnim težnjam srbske buržuazije. Preteklega leta smo videli, da je macedonski revolucionarni pokret pomagal meščansko-fašističnemu režimu Cankove vlade v Bolgariji na vlado in pomagal zadušiti v krvi delavsko-kmetsko vstajo. V nedavni revoluciji v Albaniji smo videli, da je služila interesom amerikanskih sinclairjevih petrolejskih mogotcev in italijanskega imperializma. Toda kljub temu ne smemo podcenjevati revolucionarnih energij teh pokretov. Rezultati, ki so jih s svojim početjem dosegli, jim polagoma odpirajo oči. Mnogi prejšnji jugoslovanski revolucionarji se danes bore v vrstah delavskega gibanja. Radičev kmetski pokret se bolj in bolj orientira v pravcu idej ruske revolucije. Tudi med macedonskimi revolucionarji si vedno bolj utira pot prepričanje, da bodo mogli le v zvezi z delavsko-kmetsko revolucijo doseči svoj cilj narodnega osvobojenja in neodvisnosti. Med kolonialnimi in polukolonialnimi narodi Azije, Afrike in Amerike opažamo isto. Tako se družijo in zbirajo energije, ki bodo v neizogibno in mogoče tudi ne več daljnih odločilnih bojev zadale kapitalizmu in imperializmu smrtni udarec. Zmaga dela nad kapitalom bo pomenjala tudi zmago vseh tlačenih narodov nad svojimi tlačitelji.

Volodja.